

suhteiden päätöksentekijöille, jotka osallistuvat sen normatiivisen ja poliittisen kehysten muotoiluun jossa tiedotusvälineet toimivat, ja se on valaiseva myös kansainvälisen politiikan tutkijoille ja opiskelijoille.

Kirjan sanoma on erityisesti osoitettu kaikille ammattijournalisteille sekä alan tutkijoille ja opettajille. Se muodostaa yksinään ja erityisesti siinä suositellun oheiskirjallisuuden lisäksi (esim. ETYK-päätösasiakirja, 1975 ja MacBride-komission raportti *Monta ääntä - yksi maailma*, 1980, suom. 1983) journalistiseen perustietouteen kuuluvan dokumenttiaineiston. Kirja osoittaa uuden tiedotusjärjestyksen liikkeen vastustajien - ja yleensä länsimaisen journalistisen ajattelun - argumenttien ristiriitaisuudet, perusteetmuudet, mutta myös kestävät puolet, se riisuu kansainvälisen tason neuvottelujen ovien takaista diplomaattista mystiikkaa sekä kirjaa tutkijoille uusia tutkimusalueita. Se haastaa kaikkia vakavasti työhönsä suhtautuvia journalisteja ja tutkijoita itsensä sivistämiseen.

Kirja dokumentoi, inventoi ja tekee johtopäätöksiä kansainvälisen viestinnän toistaiseksi kehittymättömältä tutkimusalueelta. Tällaisessa vaiheessa on perusteltua, että laajempaan julkisuuteen tuodaan jonkin asiakirjan synnyn "koko prosessi", joka yleensä jää kuitenkin varsin suppean piirin tietoon ja vähäiselle julkisuudelle.

Esitystapaa voisi arvostella siitä, että tekstiin on jätetty varsin pitkiä suoria lainauksia liitteissä julkaistuista asiakirjoista. Näitä olisi voinut tiivistää olennaisimpaan ja antaa enemmän vielä tilaa johtopäätösten hiomiselle. Eräät käsite-erottelut olisivat olleet paikallaan, kuten "hallituksen kontrolli" ja "valtion sensuuri". Lisäksi tiedotusvälineiden institutionaalisen tason tarkastelu jää puuttumaan. Nyt yksittäisen journalistin asema ja rooli korostuu ehkä liiaksi.

Jyrki Jyrkiäinen

¹ Julistus on julkaistu epävirallisena käännöksenä *Sanomalehtimies-lehdessä* (No 24/1978). Virallinen käännös löytyy julkaisusta *Tiedonvälitys rauhan ja kansainvälisen yhteisymmärryksen palveluksessa* (Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitoksen opetusmoniste No 31/1979).

Viestinnän protektionismia?

HAMELINK, Cees J. *Cultural Autonomy in Global Communications*. New York & London, Longman, 1983. 143 s.

Hamelinkin teosta on pidettävä vahvana yrityksenä ottaa kokonaisuudessaan haltuun globaalia kommunikaatiojärjestelmää. Samalla teos on merkittävä lisä keskusteluun riippuvuuden erilaisista ulottuvuuksista ja anti-dominaatiostrategioista. Riippuvuuden ja siitä irtautumisen ongelmaa Hamelink tarkastelee niin kutsutun uuden kansainvälisen tiedotusjärjestyksen puitteissa. Samalla hän arvioi kriittisesti uuden tiedotusjärjestyksen olemusta ja siihen liittyviä erilaisia tavoitteita.

Vaikka uuden kansainvälisen tiedotusjärjestyksen perimmältään tulisi muuttaa tiedotuksen rakenteita ja tiedonvirtoja ennen kaikkea kehitysmaiden hyväksi, ajatus on otettu myönteisesti vastaan myös kehittyneissä maissa. Erityisen ihastuneita ajatukseen ovat olleet tietoteknologiaa tuottavat monikansalliset likeyritykset, joille uusi tietojärjestys avaa markkinat legitimiin tietoteknologian siirron muodossa.

Virallista kehitysyhteistyöpolitiikkaa hallitsee yhä edelleen modernisaatioajatelu, jonka kukoistusta elettiin 1950-luvun kehitystutkimuksessa. Kehitys on sille yhtä kuin modernisaatiota, joka puolestaan merkitsee uusimman teknologian siirtämistä kehitysmaihin. Hamelink asettaa tällaisen käsityksen perustellusti kyseenalaiseksi, sillä uusi tietotekniikka ei välttämättä koidu kehitysmaiden hyödyksi.

Vapauden valtakunnasta

Hamelinkin epäily on asetettava laajempaan kehukseen, missä se saa myös oikeutuksensa. Maailmantaloudessa asetui 1970-luvulla vastakkain pyrkimys uuteen kansainväliseen taloudelliseen järjestykseen ja maailmantalouden kriisi. Kriisin hoitaminen vei UKTJ:n toteuttamisessa kohti ratkaisuja, jotka tekivät kehitysmaista teollisuusmaiden uuden

taloudellisen kasvun alustaa. Tietoteknologian siirto kehitysavun puitteissa merkitsisi ennen kaikkea yrityksille valtavaa markkinoiden kasvua.

Markkinakehyksissä asettuu uomiinsa myös Hamelinkin näkökulma ns. vapaaseen tiedonvälitykseen ja kansallisen suvereniteetin ajatukseen. Uuden tiedotusjärjestyksen toteuttamiseksi on kyllä hyväksytty ajatus tietoteknologian siirtämisestä muttei kehitysmaiden taholta nousevaa ajatusta tiedonvälityksen kansallisen valvonnan oikeudesta.

Hamelink tuo perustellusti esiin, että vapaata tiedonvälitystä puoltavat ne, jotka hallitsevat kansainvälistä tiedotusta. Vapaa tiedonvälitys merkitsee tiedon keskittymistä ja yksipuolista tiedon kulkua, mikä tuskin lisää kansainvälistä yhteisymmärrystä. Omaa näkemystään Hamelink tukee muun muassa sillä, että Yhdysvallat, johon kansainvälisen tietoteknologian kehittäminen ja tiedon tuottaminen keskittyvät, rajoittaa omalle alueelleen tulevaa informaatiota, mutta vaatii muita pitämään rajansa auki mille tahansa informaatiolle, joka tulee Yhdysvalloista.

Teknologian siirto ja vapaa tiedon kulku asettuvat oikeisiin raameihin myös silloin, kun kysytään kuka loppujen lopuksi tuottaa uuden kalliin viestintätekniikan (avaruusviestinnän). Varsin selvää on, ettei kehitysmailla ole siihen varaa. Niinpä teollisuusmaiden tavoittelemasta uudesta tietojärjestyksestä tulee uusi kanava riippuvuuden syventämiseksi.

Tiedonhankintajärjestelmien kehitys ja tiedon tallentamisen keskittyminen ovat myös loukanneet valtiollista suvereniteettia. Suuret tietopankit, jotka sisältävät tietoja mm. kehitysmaiden luonnonvaroista, ovat yksityisten yritysten hallussa. Tämä merkitsee, että esimerkiksi kansainväliset kaivosyhtiöt tietävät kehitysmaita paremmin niiden maaperässä olevien mineraalien sijainnin ja määrän. Samoin kansainväliset elintarvikealan yritykset tietävät paremmin kehitysmaiden sadon onnistumisen kuin ne itse. Tällaiset tietovarannot antavat kansainvälisille yrityksille etulyöntiaseman neuvotteluissa kehitysmaiden hallitusten kanssa.

Hamelink on varmasti myös oikeassa korostaessaan sitä, että vapaan kilpailun periaatteella toteutettu tiedonvälitys

loukkaa pahasti erilaisia kansallisia kulttuureja. Voidaanko rehellisesti edes ajatella, että länsimainen kristillisen ilmapiirin tiedotus tuottaisi kovin sympaattista kuvaa islamilaisuudesta? Jo se, että valtaosa esimerkiksi juuri islamilaisia koskevasta tiedosta on tuotettu lännessä, riittää nostamaan esiin vaateen, että kehitysmaiden on välttämätöntä säännellä tietovirtoja ja kehittää omaa tiedotusta. Keskeiseksi kysymykseksi nousee jopa tiedotusvälineiden kansallinen omistus, mikä on uuden tiedotusjärjestyksen ydin siinä missä luonnonvarojen omistusta on pidetty uuden talousjärjestyksen ytimenä.

Kun uuden tiedotusjärjestyksen ytimeksi nostetaan kansallinen tiedotuksen kontrolli ja tietojärjestelmien omistus, niin on selvää, että nousee ääniä, jotka pitävät kehitystä vapaan tiedonvälityksen vastaisena. Hamelink tuo kirjassaan esiin, että 75 prosenttia nykyisistä kommunikaatiomarkkinoista on 80 monikansallisen liikeyrityksen hallussa. Suuri osa näistä yrityksistä on amerikkalaisia samoin kuin maailman johtavat mainosalan yritykset. Tästä näkökulmasta ei kysymys olekaan tiedon vapauden varjotuisesta vaan amerikkalaisten ja muiden monikansallisten kommunikaatioalan yritysten voittojen turvaamisesta.

Olemassa oleva tiedotusjärjestys osoittaa, että tietojärjestelmien kansallinen omistus ja tietoteknologian siirtäminen eivät vielä riitä edistämään kansainvälistä tasa-arvoisuutta kulttuurivaihdossa. Vaikka kehitysmailla olisi käytössä paras televisiotekniikka ja laaja kansallinen verkosto, niin järjestelmän käytössä tulee halvemmaksi tuoda pohjoisamerikkalaista kulttuuria kuin tehdä omia ohjelmia. Tämä tukee yksipuolista kulttuurin ja tiedon siirtämisen virtaa. UNESCO:n tutkimusten mukaan ainakin kehitysmaiden enemmistössä televisio-ohjelmat koostuvat voittopuolisesti tuontitavarasta.

Yksisuuntainen kommunikaatiojärjestelmä ei ole uhka vain kehitysmaiden autonomisille kansallisille kulttuureille, vaan se kytkeytyy myös välittömästi köyhyyteen, nälkään ja sairauksiin. Monikansallisten mainostoimistojen tavoitteena on tietysti edistää kehittyneiden teollisuusmaiden tuotteiden myyntiä myös kehitysmaissa. Mainostamalla on onnis-

tuttu lisäämään mm. kalliiden ja jopa vaarallisten lääkkeiden käyttöä. Kehityspiirteenä tämä todennäköisesti johtaa tuhoisampiin seurauksiin kuin perinteisten kansallisten luonnonlääkkeiden käyttö.

Mainostaminen luo myös kuvan "oikeasta" elämäntavasta - tavasta kuulua hyvinvoivien ihmisten joukkoon. Eri-laisista statustuotteista on Hamelinkin mukaan tullut jo nyt kehitysmaiden köyhille jokapäiväistä leipää tärkeämpiä. Joukkoon kuuluu esimerkiksi Coca-Cola-pullo. Statustuotteiden kuluttaminen synnyttää edes hetkeksi kuvitelman olla samanlainen kuin rikkaat tai rikkaiden maiden kansalaiset. tällainen kuluttaminen kuitenkin syö niitä varoja, joilla perustarpeet pitäisi tyydyttää, ja kun ne jäävät tyydyttämättä, lisääntyvät nälkä ja sairaudet.

Irti synkronista

Yksisuuntaista kommunikaatio- ja kulttuurivirtaa, kulttuuri-imperialismia, Hamelink kutsuu kulttuurien synkronisoinniksi. Se ei tapahdu vain sattumalta tai pääoman laajentumisen lainalaisuuksien määräämänä, vaan se on myös päämäärätietoisena politiikan tulosta. Kulttuurien synkronisointi toimii yhtenä imperialistisen kontrollin välineenä. Siksi Hamelink näkeekin ainoana vaihtoehtona irrottautumisen. Toisin sanoen kehitysmaiden on kytkettävä itsensä irti kansainvälisestä tiedotusjärjestelmästä ja rakennettava oma kansallinen järjestelmänsä.

Hamelinkin vaatimusta voidaan pitää mielettömyytenä, jonka toteuttamiseen millään kehitysmaalla ei ole varaa eikä edellytyksiä. Ajatus kytkeytyy kuitenkin paljon laajempaan näkemykseen kehityksen edellytyksistä. Koska alikehityksen ongelmat ainakin yhtäältä kietoutuvat siihen, että kehitysmaiden taloudet tuottavat maailmanmarkkinoille, on 1970- ja 1980-luvuilla nostettu esiin vaatimus, että kehitysmaiden on irtauduttava maailmantalouden rakenteista ja prosesseista. Vain se tekee mahdolliseksi kansallisten perustarpeiden tyydyttämisen.

Ratkaisu ei kuitenkaan merkitse eristäytymistä, eikä voida väittää, että Hamelink edes vaatisi sitä. Päin vastoin hän esittää kansainvälisen yhteistyön lisäämistä kommunikaatiossa, mutta ensisijaisesti kehitysmaiden välillä, mitä

politiikkaa kehitysmaat ovat pyrkineet toteuttamaan myös taloudellisella alueella. Historiallisesti "eristäytyminen" ei myöskään ole mikään uusi ja yllättävä ratkaisu, vaikka se siltä vaikuttaakin vapaan kilpailun aatteisiin indoktrinoiduista. Euroopassa taloudellisesti jälkessä jääneet mannervaltiot rakensivat oman kansallisen talous- samoin kuin kommunikaatiojärjestelmänsäkin protektionismin suojissa. Tämä politiikka tuotti kasvavat ja nopeasti laajenevat taloudet Saksassa, Hollannissa ja Belgiassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa.

Irtaantumisen ajatus on korostunut myös 1980-luvulla kehitysmaiden kulttuuripoliittisessa keskustelussa, mikä näyttää tukevan Hamelinkin ajatuksia. Erityisesti kehitysmaissa ovat kirjailijat nostaneet esiin ajatuksen mielen dekolonisaatiosta. Vaatimus liittyy siihen, että useimmat kehitysmaiden kirjailijat kirjoittavat tänä päivänäkin eurooppalaisen kulttuurin ehdoilla eurooppalaista tai amerikkalaista lukijaa eli ostovoimaisia markkinoita varten.

Hamelink rakentaa argumenttinsa siten, että kansainvälisten tiedotusmonopoliin aseman murtaminen nousee välttämättömäksi edellytykseksi sille, että kehitysmaiden näkökulma pääsee esiin tiedotuksessa. Kehitysmaanäkölukua ei vielä edistä nälkäkatastrofeista tiedottaminen, koska varsinainen ongelma ei ole katastrofi vaan sen syyt. Kehitysmaiden omasta aloitteesta on viime vuosina edetty kohti monopolien murtamisen politiikkaa, ja tämä kehitys muodostaa osan Hamelinkin kirjan sisällöstä. Ensimmäiset horjuvat askeleet tähän suuntaan otettiin jo 1964, jolloin perustettiin Inter Press Service.

IPS:n perustamisen jälkeen mm. sitoutumattomien maiden liike on ottanut huolekseen edistää kehitysmaiden keskinäistä tiedotusyhteistyötä. Tavoitteet asetettiin Algerian kokouksessa 1973, jolloin liike nosti tavoitteekseen myös uuden kansainvälisen taloudellisen järjestyksen. Globaalisista organisaatioista UNESCO on varsin selkeästi asettanut tukemaan kehitysmaiden pyrkimyksiä. Sen avulla on muun muassa toteutettu 1975 toimintansa aloittanut Caribbean News Agency. Kun tässä yhteydessä huomioidaan tiedotusmonopoliin kanta, että kaikenlaiset muutokset tiedotusjär-

jestelmässä ovat hyökkäyksiä tiedonvapautta vastaan ja toteutuessaan muutokset uhkaavat tietysti monopolien taloudellisia etuja, niin ei ole ihme, että Yhdysvallat on asettunut vastustamaan UNESCO:n harjoittamaa politiikkaa. UNESCO:n politiikka ei enää tue Yhdysvaltain hallitsevaa asemaa kansainvälisessä tiedotuksessa.

Irtikytkemistä ja kansallisen autonomisen kulttuurin rakentamista Hamelink on kirjassaan tarkastellut seitsemän esimerkkimaan pohjalta; esillä ovat Kanada, Australia, Kuuba, Peru, Mosambik, Tansania ja Kiinan kansantasavalta. Kehittyneiden maiden Kanadan ja Australian tapauksissa näkyy, miten ne ovat lainsäädäntöteitse pyrkinet turvaamaan kansallisen tiedotuksen aseman yhdysvaltalaisista ylivaltaa vastaan. Esimerkiksi Kanadassa 55 prosenttia radion ohjelma-ajasta pitää olla kansallista ohjelmaa. Kehitysmaiden esimerkeissä korostuu se, että tiedotusjärjestelmien kansallinen hallinta on välttämätön edellytys kansallisten ja alueellisten ongelmien käsittelemiselle. Samoin se mahdollistaa viestintävälineiden käytön opetuksellisiin ja kasvatuksellisiin tehtäviin.

Perun kokemukset välittömästi 1968 vallanvaihdoksen jälkeen korostavat sitä, että yhteiskunnallisten uudistusten toteuttaminen käy vaikeaksi, jos tiedotusvälineet ovat ulkomaisessa tai kansallisen yläluokan omistuksessa. Niitä käytetään välineenä hallituksen politiikkaa vastaan. Valtiollistettu tiedotus Perussa merkitsi seurapiiriutisten häviämistä ja vastaavasti mm. muita kehitysmaita koskevien uutisten lisääntymistä. Chilessä ei Allenden aikana kontrolloitu samalla tavalla tiedotusjärjestelmiä, ja tämä joudutti ainakin yhtenä tekijänä Allenden kukistumista. Kiinaa Hamelink käyttää esimerkkinä siitä, että kansallinen eristäytyminen johti kansallisen kulttuurin elpymiseen ja kehittämiseen. Kulttuurivallankumouksen aikana jokaisesta kansalaisesta tuli itse kulttuurin luoja.

Kansalliselta pohjalta

Autonomisen kansallisen kulttuurin välttämättömyyttä korostaa vielä se, että kulttuuri on ympäristöön sopeutumisen järjestelmä. Erilaisissa olosuhteissa

ihmisyhteisöt ovat kehittäneet erilaisia sopeutumisen järjestelmiä. Kulttuurien synkronoituminen tuhoaa nämä järjestelmät siten, että inhimillinen elämä niissä käy usein mahdottomaksi. Tätä Hamelinkin näkökulmaa tukevat muun muassa Fernand Braudelin ja Marvin Harrisin tutkimukset. Kehitysyhteistyöasiantuntijoiden edellytykset onnistua vieraassa kulttuurissa ja vieraassa fyysisessä ympäristössä ovat rajalliset. Näkökulma selittää myös pitkälle lukuisten kehitysyhteistyöhankkeiden epäonnistumisen ja jopa katastrofaaliset seuraukset. Vaikea on esimerkiksi kuvitella, miten suomalainen maatalousasiantuntija neuvoo kassavan viljelyä afrikkalaisille.

Toisin kuin perinteinen kehitysapuajattelu katsoo kansallinen kulttuuri, tapa sopeutua ympäristöön, luo parhaat edellytykset käyttäen myös modernia teknologiaa ympäristöön sopeutumisen ja toimeentulon välineenä. Tässä katsannossa "oikeaa" kehitysapua on auttaa kehitysmaiden ihmisiä löytämään oma identiteettinsä eikä tuhota sitä länsimaisilla arvoilla ja kulttuurilla. Kansallisen identiteetin vahvistuminen ja oman ympäristöön sopeutumisen ymmärtäminen voi saada aikaan vaikka sen, että mainonta palvelee kansallista kehitystä eikä vain ulkomaisten statustuotteiden markkinointia. Mainonnalla voidaan Hamelinkin mukaan ohjata terveisiin elämäntapoihin ja perustarpeiden tyydyttämiseen. Alhaalta lähtevästä kehityksestä voidaan tehdä hyve ja tavoiteltava status länsimaiden imitoimisen sijasta.

Kokonaisuudessaan Hamelinkin kirja avaa kiintoisia näkökulmia. Samalla se kuitenkin herättää vastaamattomia kysymyksiä. Suhtautuessaan kielteisesti ylikansalliseen amerikkalaiseen kulttuuriin ja sen ylivaltaapyrkimyksiin teos ei vastusta kulttuurin kansainvälistymistä erilaisten kulttuurien vuorovaikutuksessa. Avoimeksi kuitenkin jää kansallisen ja kansainvälisen kulttuurin vuorovaikutus ja miten se on toteutettavissa ilman että muodostuisi uusia ylivalta-asetelmia. Toisaalta on myönnettävä Hamelinkin tarkastelutavan korostavan sitä, että minkäänlainen kansainvälinen kulttuuri ei ole mahdollista ilman voimakkaita ja itsenäisiä kansallisia kulttuureja.

Hamelinkin teoksen sisäinen logiikka tukee vahvasti hänen argumenttejaan

ja lukiessa ne on joko hyväksyttävä tai kiistettävä. Tukea Hamelinkin käsityksille ja teeseille löytyy myös muualta ja muilta tieteenaloilta. Silti teoksen uskottavuus nousee ongelmaksi. Hamelinkin esitys ja argumentaatio rakentuvat erittäin vahvasti yksittäisten esimerkkien varaan ja tietysti kokonaisuutta tukien. Tällaisen esitystavan ongelma on siinä, että se seisoo tai kaatuu monien lukijoiden silmissä esitystä vahvistavien uusien esimerkkien kautta tai esitystä vastaan asetuvien kielteisten esimerkkien kautta. Tämä palautuu yleiseen metodiseen ongelmaan: kuinka monta yksittäistä tapausta tarvitaan, jotta voidaan puhua yleisestä säännöstä tai lainmukaisuudesta? Tai kuinka monta joukkoon kuulumatonta tapausta tarvitaan, että yleinen jääkin erityisyyden tasolle?

Yksittäisiin esimerkkeihin nojaaminen muodostuu ongelmalliseksi myös siksi, että niissä helposti korostuvat vain sellaiset piirteet, jotka tukevat tutkijan näkökulmaa. Esimerkkinä synkronisaatiosta Hamelink pitää ranskankielisten päivälehtien asemaa Algeriassa, jossa väestön enemmistö kuitenkin puhuu arabiaa. Arabiankielisen lehdistön aseman vahvistaminen olisi autonomiaa muutenkin kansallista kehitysstrategiaa korostavassa maassa. Hamelinkilta jää kuitenkin havaitsematta se, että kirjoitettu yleis-arabia ei ole Algerian väestön puhumaa arabiaa. Tässä tapauksessa autonomia ei ratkeaisi vain kieltä vaihtamalla, vaan ydin on uuden kirjallisen arabiankielen version kehittäminen tai uuden ja vieraan puhutun version opettaminen ennen kuin arabiankielisen lehdistön levikkiä voidaan lisätä.

Kirjan esitystapaan liittyvät ongelmat eivät kuitenkaan riitä kiistämään kirjan kokonaismerkitystä. Kehys, jonka Hamelink luo globaalien kommunikaatiojärjestelmän haltuunottamiseksi ja ymmärtämiseksi, kestää edellä esitetyn kritiikin. Sen arvo on myös siinä, ettei se auta vain ymmärtämään vaan haastaa myös toimintaan - muuttamaan kansainvälistä tiedotusjärjestystä. Samoin voidaan sanoa, että Hamelinkin analyysin ongelmat haastavat tai ainakin niiden pitäisi haastaa syventämään teoksen vastaavaa väylää.

Jyrki Käkönen

Jättäisinkö kameran kotiin?

SONTAG, Susan. Valokuvauksesta. Suom. Kanerva Cederström ja Pekka Virtanen. Hämeenlinna, Love kirjat, 1984. 191 s.

Pitkän odottelun jälkeen on suomeksi ilmestynyt tärkeä, valokuvausta käsittelevä esseekokoelma. Valinnan osuminen juuri Sontagiin on melko luontevaa. Alalla on vallinnut niin suuri tyhjiö, että suomennettavan on ehkä annettava jokaiselle jotakin: se ei voi olla vain valokuvaajia tai vain filosofeja palvelevaa - ja näille myytävää. Martti Lintusen kokoamat ja suomentamat artikkelit teoksessa *Kuvista sanoin* (1983) ovat paria poikkeusta lukuunottamatta valokuvaajien kirjoittamia, siksi valokuvailmaisun, valokuvaajan ajattelun erityispiirteisiin paneutuvia. Sontag keskittyy kuvan käyttäjään ja ennenkaikkea sen vastaanottajaan; siihen, miten kuvatulva meitä ja maailmaamme puuduttaa.

Valokuvat ovat kulutustavaraa, valokuvaus on rituaali. Hääkuvan ottaminen on yhtä tärkeä kuin papin aamenet. Ja matkaa ilman ystäville näytettäviä dioja tai albumikuvia tuskin voi ajatella. Sontagin mukaan erityisesti armottoman työmoraalin vammauttamat kansat kuten amerikkalaiset, saksalaiset ja japanilaiset tarvitsevat matkoillaan jotain työtä muistuttavaa toimintaa: he siis ottavat kuvia. Kuvan ottaminen on merkityksen antamista kohteelle tai itsensä suojaamista siltä. Kameran taakse piiloutuvan matkailijan kimppuun ei vaikuttavakaan näkymä pääse aivan täydessä tehossaan. Kuvien ottaminen on kokemuksen este, mutta kuvat ovat kokemuksen todisteita. Jos Sontagin piikittely saa parikin valpasta lukijaa jättämään kameran kotiin ja katselemaan avoimin silmin ympärilleen, on paljon voitettu. Mutta kamera voi tehdä Sinusta turistin myös omassa elämässäsi, vieraan, jolle asiat ovat käsittämättömiä, mutta kuvauksellisia.

Sontagia lukiessa tekee mieli väittää vastaan, etsiä muidenkin mielipiteitä, tutkia valokuvan historiaa ja estetiikkaa, syventyä filosofiaan. Sontag käsittelee